<u>කතමා ච භික්ඛවෙ, ජාති</u>

SP මහාසතිපට්ඨානසුත්තං> දීඝනිකාය>මහාවග්ගො

කතමා ච භික්ඛවෙ, ජාති: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ ජාති.

SP 11. 6 ඛුද්දකනිකායො>මහානිද්දෙසපාළි>කලහවිවාදසුත්තනිද්දෙසො

රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්චා’ති - ‘රූපෙසූ’ති චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං. කතමො රූපානං භවො? යො රූපානං භවො ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො; අයං රූපානං භවො. කතමො රූපානං විභවො? යො රූපානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං; අයං රූපානං විභවො. රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්චා’ති රූපෙසු භවඤ්ච විභවඤ්ච දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති - ‘රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච.’

SP 11. 8 ඛුද්දකනිකායො>මහානිද්දෙසපාළි>කලහවිවාදසුත්තනිද්දෙසො

විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථන්ති - කතමො සාතාසාතානං භවො? යො සාතාසාතානං භවො පභවො ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, අයං සාතාසාතානං භවො. කතමො සාතාසාතානං විභවො? යො සාතාසාතානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං. අයං සාතාසාතානං විභවො;. යමෙතමත්ථන්ති යං පරමත්ථන්ති - ‘විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථං.’

SP 4. 4 ඛුද්දකනිකායො>චූළනිද්දෙසපාළි4>මෙත්තගූ සුත්තනිද්දෙසො

...අනෙකංසපුච්ඡා, එවන්නු ඛො න නුඛො කිං නුඛො කථන්නුඛොති. කථන්නු ධීරා ති ධීරා පණ්ඩිතා පඤ්ඤාවන්තො බුද්ධිමන්තො ඤාණිනො විභාවිනො මෙධාවිනො. ඔඝන්ති කාමොඝං භවොඝං දිට්ඨොඝං අවිජ්ජොඝං. ජාතීති යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො. ජරාති යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො. සොකොති ඤාතිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස භොග ව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස…

SP 6. ඡට්ඨමභූමි - සුත්තත්ථසමුච්චයො> ඛුද්දකනිකායොපෙටකොපදෙසො

තත්ථ කතමා ජාති, යා පඨමං ඛන්ධානං පඨමං ධාතූනං පඨමං ආයතනානං උප්පත්ති ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො, අයං ජාති.

SP 1. සුතමයඤාණං> ඛුද්දකනිකායො>පටිසම්භිදාමග්ගො1.> මහාවග්ගොඤාණකථා

තත්ථ කතමා ජාති: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො, අයං වුච්චති ජාති.

3. කතමා පනාවුසො ජාති? කතමො ජාතිසමුදයො? කතමො ජාතිනිරොධො? කතමා ජාතිනිරොධගාමිනී පටිපදාති? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති, සඤ්ජාති, ඔක්කන්ති, අභිනිබ්බත්ති, ඛන්ධානං පාතුභාවො, ආයතනානං පටිලාභො – අයං වුච්චතාවුසො ජාති. භවසමුදයා ජාතිසමුදයො. භවනිරොධා ජාතිනිරොධො. අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ජාතිනිරොධගාමිනී පටිපදා - සෙය්‍යථීදං: සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි.

SP සච්චවිභඞ්ග සුත්තං> මජ්ඣිමනිකාය>උපරිපණ්ණාසකො4> විභඞ්ගවග්ගො

කතමාචාවුසො ජාති: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො, අයං වුච්චතාවුසො ජාති.

SP විභඞ්ගසුත්තං> සංයුත්තනිකායො>නිදානවග්ගො1. >අභිසමයසංයුත්තං1> බුද්ධවග්ගො

කතමා ච භික්ඛවෙ, ජාති? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ, ජාති.

SP පච්චයසුත්තං සංයුත්තනිකායොනිදානවග්ගො1. අභිසමයසංයුත්තං3. දසබලවග්ගො

කතමා ච භික්ඛවෙ, ජාති? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ ජාති. භවසමුදයා ජාති සමුදයො. භවනිරොධා ජාති නිරොධො. අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො ජාතිනිරොධගාමිනී පටිපදා. සෙය්‍යථීදං: සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි.

AP සුත්තන්තභාජනියං විභඞ්ගප්පකරණං4. සච්චවිභඞ්ගො

තත්‍ථ කතමා ජාති: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො, අයං වුච්චති ජාති.

AP සුත්තන්තභාජනියං විභඞ්ගප්පකරණං6. පටිච්චසමුප්පාද විභඞ්ගො

357. තත්‍ථ කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො. අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

AP පච්චයචතුක්කං විභඞ්ගප්පකරණං6. පටිච්චසමුප්පාද විභඞ්ගො

තත්‍ථ කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

AP අඤ්ඤමඤ්ඤචතුක්කං විභඞ්ගප්පකරණං6. පටිච්චසමුප්පාද විභඞ්ගො

තත්‍ථ කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

AP අව්‍යාකතනිද්දෙසො විභඞ්ගප්පකරණං6. පටිච්චසමුප්පාද විභඞ්ගො

තත්‍ථ කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො, අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

AP අකුසලවිපාකමූලකං නිට්ඨිතං විභඞ්ගප්පකරණං6. පටිච්චසමුප්පාද විභඞ්ගො

තත්‍ථ කතමා භවපච්චයා ජාති: යා තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො. අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

කලහවිවාදසූත්‍රනිර්දේශය

11. 6.

11. 6.

සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙ

තමූපනිස්සාය පහොති ඡන්‍දො,

රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච

විනිච්ඡයං කුරුතෙ3 ජන්තු ලොකෙ.

මෙ ලොවැ, සුව යැයි ද දුකැයි ද යමක් කියත් නම්, ඒ සාතාසාත වේදනාව නිසා ඡන්‍දය උපදී, ලොවැ සත්‍ව තෙමේ භූතෝපාදායරූපයන්හි විනාශය ත් උත්පත්තියත් දැක තෘෂ්ණා - දෘෂ්ටිවිනිශ්චය කරන්නේ යි.

සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙති - 'සාත'න්ති සුඛා ච වෙදනා ඉට්ඨඤ්ච වත්‍ථු,4 අසාතන්ති දුක්ඛා ච වෙදනා අනිට්ඨඤ්ච වත්‍ථු; යමාහු ලොකෙති යං ආහංසු යං කථෙන්ති යං භණන්ති යං දීපයන්ති යං වොහරන්තීති - 'සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙ.'

සාතං අසාතන්ති යමාහු ලෝකේ – 'සාත' නම්, සුඛවේදනාව හා ඉෂ්ටවස්තුව යැ: අසාත - නම්: දුඛවෙදනාව හා අනිෂටවස්තුව යැ; යමාහු ලෝකේ - යමක් පවසත් නම්, යමක් කියත් නම් යමක් බෙණෙත් නම් යමක් දක්වත් නම් යමක් වහරත් නම් නුයි 'සාතං අසාතන්ති යමාහු ලෝකේ' යනු වේ.

තමූපනිස්සාය පහොති ඡන්‍දොති. සාතාසාතං නිස්සාය, සුඛදුක්ඛං නිස්සාය, සොමනස්සදොමනස්සං නිස්සාය, ඉට්ඨානිට්ඨං නිස්සාය, අනුනයපටිඝං නිස්සාය ඡන්‍දො පහොති පහවති ජායති සඤ්ජායති නිබ්බත්තති අභිනිබ්බත්තතීති - 'තමූපනිස්සාය පහොති ඡන්‍දො.'*

තමූපනිස්සාය පහොති ඡන්‍දො – සාතාසාත (වේදනාව හා වස්තුව) නිසා සැපදුක් නිසා සොම්නස් දොම්නස් නිසා ඉටුඅනිටු නිසා අනුනය ප්‍රතිඝ නිසා ඡන්‍දය වෙයි

පහළ වෙයි උපදී හටගනී නිපදී වෙසෙසින් නිපදී නුයි 'තමූපනිස්සාය පහොති ඡනදො' යනු වේ.

රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්චා'ති - 'රූපෙසූ'ති චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං. කතමො රූපානං භවො? යො රූපානං භවො ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො; අයං රූපානං භවො. කතමො රූපානං විභවො? යො රූපානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං; අයං රූපානං විභවො. රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්චා'ති රූපෙසු භවඤ්ච විභවඤ්ච දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති - 'රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච.'

රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච - 'රූපෙසු' යනු: සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපදනා රූපය ද වේ; රූපයන්ගේ භවය කවරැ යත්? රූපයන්ගේ යම් භවයෙක් ජාතියෙක් හටගැනීමෙක් නිපැදීමෙක් වෙසෙසින් නිපැදීමෙක් පහළ වීමෙක් වේ ද, මේ රූපයන්ගේ භවයයි; රූපයන්ගේ විභවය කවරැ යත් ? රූපයන්ගේ යම් ක්‍ෂයවීමෙක් වැනැසීමෙක් භෙදයෙක් පරිභේදයෙක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් වේ ද, මේ රූපයන් ගේ විභව යයි. රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච - රූපයන්හි හටගැනීම ද වැනැසීම ද දැක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා ප්‍රකට කොට නුයි 'රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච' යනු වේ.

Overview

"තමූපනිස්සාය හෝති ඡන්දො" යනු සුත්ත නිපාතයේ එන කලහවිවාද සූත්‍රයේ සඳහන් ගාථා පාදයකි. ලෝකයෙහි සැප හෝ දුක (සාත - අසාත) ලෙස යමක් පවසත් නම්, ඒ සැප දුක් හෝ ඉෂ්ටානිෂ්ට ස්වභාවය මුල් කරගෙන සත්ත්වයා තුළ ඡන්දය (ඇල්ම, කැමැත්ත හෝ කාමච්ඡන්දය) උපදින බව මෙයින් කියැවේ.

අභිධම්ම අට්ඨකථා> ජාතිජරාමරණාදිපදනිද්දෙසො> විභඞ්ග-අට්ඨකථා6. පටිච්චසමුප්පාදවිභඞ්ගො

ඔක්කන්ති

ඉදානි ඵලපඤ්චක'න්ති විඤ්ඤාණාදි වෙදනාවසානං පාළියං ආගතමෙව. යථාහ "ඉධ පටිසන්ධි විඤ්ඤාණං, ඔක්කන්ති නාමරූපං, පසාදො ආයතනං, ඵුට්ඨො ඵස්සො, වෙදයිතං වෙදනා ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා ඉධූපපත්තිභවස්මිං පුරෙකතස්ස කම්මස්ස පච්චයා"ති (පටි· ම· 1.47). තත්ථ පටිසන්ධි විඤ්ඤාණන්ති යං භවන්තරපටිසන්ධානවසෙන උප්පන්නත්තා පටිසන්ධීති වුච්චති, තං විඤ්ඤාණං. ඔක්කන්ති නාමරූපන්ති යා ගබ්භෙ රූපාරූපධම්මානං ඔක්කන්ති, ආගන්ත්වා පවිසනං විය – ඉදං නාමරූපං. පසාදො ආයතනන්ති ඉදං චක්ඛාදිපඤ්චායතනවසෙන වුත්තං. ඵුට්ඨො ඵස්සොති යො ආරම්මණං ඵුට්ඨො ඵුසන්තො උප්පන්නො – අයං ඵස්සො. වෙදයිතං වෙදනාති යං පටිසන්ධිවිඤ්ඤාණෙන වා සළායතනපච්චයෙන වා ඵස්සෙන සහුප්පන්නං විපාකවෙදයිතං, සා වෙදනාති එවමෙත්ථ වෙදිතබ්බො.

දැන් පල පස යයි විඤ්ඤාණාදිය වේදනා අවසන්කොට අති පෙළෙහි ආවේය යථාහ:- මෙහි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණ වේ. පිහිටීම නාමරූපයයි. ප්‍රසාදය ආයතනයි. පහස ස්පර්ශයයි. විඳින දෙය වේදනාවය. මේ පස්දහම් මෙම උප්පත්ති භවයෙහි පෙර කරන ලද කර්මයේ හේතුවෙන් එහි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය භව අතර ගැලපීම වශයෙන් උපන් බැවින් පටිසන්ධි යයි කියනු ලැබේ. ඒ විඤ්ඤාණය පටිසන්ධි විඤ්ඤාණයයි. ඔක්කන්ති නාමරූපයයි යම් තැනෙක රූපාරූප ධර්ම (බැසගනියි) පිහිටයි. පැමිණ පිවිසීමක් මෙන්ය. මේ නාමරූප ආයතන ප්‍රසාදයන් චක්ඛු ආදි ආයතන පහ වශයෙන් කියන ලදි. පහස ස්පර්ශයයි. යමක් අරමුණ ස්පර්ශ කරන ලද්දේ ස්පර්ශ උපන්නේ මේ ස්පර්ශයෙනි. විඳීම වේදනා යයි. ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය සමග හෝ සළායතන සමග හෝ ස්පර්ශය සමග උපන් යම් විපාක විඳීමක් වේද එය වේදනාව යයි අර්ථ දතයුතුය.

6. සහජාත පච්චය නිද්දේසය පට්ඨානප්පකරණ අටුවාව1. තිකපට්ඨාන වර්ණනාවපච්චය නිද්දේස වර්ණනාව

සහජාත පච්චය නිද්දේසයෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤං අනිකෙක් අනෙකෙකුට. ඒ ධර්මයන්ගේ ඒක ක්ෂණයෙහි පච්චය භාවය ද පච්චය උප්පන්න භාවයද දක්වයි. ඔක්කන්තික්ඛණෙ පංචවෝකාර භවයෙහි ප්‍රතිසන්ධි ක්ෂණයෙහි. එකෙණෙහි නාමරූප බැසගත්තාක් මෙන් ඇතුළට වදින්නාක් මෙන් පරලොවින් මෙලොවට පිවිසෙන්නාක් මෙන් උපදී. එහෙයින් ඒ ක්ෂණය ඔක්කන්තික්ඛණ යයි කියනු ලැබේ. මෙහි ද රූපං හෘදය වස්තුව පමණක් අදහස් කරයි. එහි නාමය වේ. එහි නාමයට අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත පච්චය ස්ථාන පැතිරෙයි. චිත්ත චෙතසිකා පැවැත්මෙහි සතර ස්කන්ධ…